

כישורי חיים

תכנית ליבה לכיתה א'

מותאמת לבתי הספר במגזר הממלכתי-דתי

שיעורים 23-26

להיות תלמידים

התוכנית הותאמה לממ"ד ע"י:

מרים בן ישר, שרה טוויל והרב איתן לוין

להיות תלמידים

רציונל

הכניסה לכתה א' מזמנת לתלמיד התמודדות עם משימות למידה מגוונות והוא נדרש למלא מטלות, להראות התקדמות, לרכוש יכולות חדשות ולהתאים את עצמו ליכולות ולידע של חבריו. משימת חיים זו אינה קלה, ולעיתים מלווה בחוויות של קשיים ואף כישלונות. תגובת הסביבה להתקדמותו ולהתמודדותו של התלמיד, מתן משוב מעודד, מתן לגיטימציה לקושי ואף לכישלון, התייחסות לרגשות המלווים את התהליך, כל אלה יכולים לעודד את התלמיד בתהליך הלמידה, ולאפשר לו לראות בכישלון מצב הפיך שניתן להתמודד עימו.

מטרות

התלמידים:

1. יזהו יכולות חדשות שנרכשו במעבר לבית הספר.
2. ידעו כי ניתן לרכוש יכולות נוספות להתמודדות עם מצבים חדשים.

מפגש 23: "אני כבר יכול"

בכל שלב של למידה חשוב לתת משוב חיובי וחיזוקים חיוביים לנושאים שהתלמיד כבר יודע, ובכך לחזק את החווית ההצלחה של רכישת הידע. ההתמקדות בחוזקות שלו תאפשר לתלמיד להרגיש בטוח, ליהנות מיכולותיו ולהתקדם אל תחומים נוספים בהם יש לרכוש ידע.

מהלך

1. התוכנית הותאמה לממ"ד ע"י:
 2. מרים בן ישר, שרה טוויל והרב איתן לוי תמונות וסמלים אותם יזהו התלמידים והמורה ביחד.
 3. התלמידים יסמנו בצד כל היגד / תמונה יכולות שכבר רכשו לעצמם.
- אם העבודה היא באמצעות היגדים מומלץ לבצע זאת בסיוע ההורים, ולמחרת להתייחס לדף בכיתה.

דוגמא לדף היגדים

אני יכול או אני יכולה כבר:

- * לסדר ילקוט בעצמי.
- * לקרוא קצת.
- * לכתוב קצת
- * לספור ולחשב.
- * להכין שיעורי בית.
- * להתלבש בעצמי.
- * להגיע לבית הספר ומבית הספר הביתה בעצמי.
- * להתאפק ולא לדבר בכיתה ללא רשות.
- * להגיע בבוקר בזמן לכיתה.
- * לרכוב על אופניים לבית הספר.
- * לפעול יחד עם חברים.
- * לפנות אל בעלי תפקידים בבית הספר.
- * לעשות דברים שהמורה מבקשת.

- * לקרוא ספרים בעצמי.
 - * לקלוע כדור לסל של הגדולים.
 - * להכיר ולזהות את כל המקומות בבית הספר.
 - * להתפלל מתוך סידור
 - * לברך ברכת המזון מתוך סידור
4. המורה תזמין ילדים לספר על דבר אחד שהם יודעים כבר לעשות והם גאים על כך..
 5. המורה יכולה להפתיע את התלמידים ולהעניק לכל ילד "מדליה" או מדבקה " אני יודע..."
לאחר שיספר את סיפורו.
 6. אפשר לפזר את הפעילות לאורך מספר ימים וכך יקבל כל ילד שמספר מה הוא יודע יותר תשומת לב בכתה. ניתן להוסיף מחיאות כפיים או קריאת עידוד.

מפגש 24: למדתי משהו חדש

לצד היכולות לראות מה אני כבר יודע כדאי לפתח את היכולת להרגיש ולראות את הקשיים בדרך, ולגלות שלפעמים אני "גם וגם.." גם שמח כי וגם עצוב ש.. גם מצליח וגם לא מצליח.

תרצה אתר הקדישה ספר שלם לנושא הכניסה לבית הספר, וקראה לו "אמא הולכת לכיתה א'". השירים בספר מתארים חוויותיהם של ילדים ברכישת הקריאה והכתיבה ובחויית הסתגלות שונות בבית הספר.

מהלך :

1. השיר "אותיות קטנות גדולות" * ישמש כגירוי לשיחה.
2. המורה תעודד את הילדים לשוחח על חוויה אישית, המזכירה להם את החוויה של הילד בשיר.
דוגמאות לשאלות מנחות לשיחה:
 - האם קרה לכם, שגם אתם הפתעתם את עצמכם, כשהתברר לכם שאתם יודעים משהו חדש?
 - מה הרגשתם?
 - למי שמחתם לספר על כך?
 - מה הייתה התגובה שקיבלתם?
3. בשיחה במעגל (מעגל הקסם) יתייחסו הילדים להיגדים הקשורים לחוויות הנאה והישג לצד חוויות קושי והתמודדות המלווים את תהליך הלמידה.
להלן מספר משפטים לדוגמה:
 - מאז שלמדתי לקרוא, אני...
 - מאז שלמדתי לכתוב, אני...

* אתר ת' (תשלי"ט, 1976).

- יש דברים שלא הצלחתי לעשות בעבר ואני מצליח / אני מצליחה כעת.
- יש דברים שאינני יודע / שאינני יודעת לעשות עדיין ואולי אלמד לעשותם מחר, כמו...

תרצה אתר

אותיות גדולות קטנות

מפגש 25 : להתמודד עם קושי

כל אחד מתמודד עם קשיים בתהליך הלמידה. לפעמים שאלה של המורה איננה ברורה, ולפעמים תרגיל בחשבון נראה מסובך. לכל אחד יש דרך אישית להתמודד עם קושי. בבית הספר ההתמודדות קשורה בהיחשפות לעיני החברים. יש ילדים המרגישים בשל כך מבוכה, יש המנסים להסתיר את הקושי, ויש המרגישים עצמם בטוחים למרות הקושי. חשוב מאוד להציג קושי כמצב אוניברסלי. כולם חווים אותו. ביטוי הקושי ושיחה עליו בין הילדים עשויים להקל על הילד או על הילדה את ההתמודדות עמו, ולשחרר אותם מההרגשה שיש להתבייש בקושי ולהסתיר אותו. בדרך זו יכולים הילדים לצבור יותר כוח להתמודדות עם הקושי ולא לבזוז על "שיטות הסתרה".

מהלך:

המורה תקריא את השיר של חגית בנזין "תרגיל קשה" * ותחלק לילדים דף עם השיר.

השיר ישמש כגירוי לשיחה על התמודדותו של הילד בשיר עם תרגיל קשה בחשבון.

דוגמאות לשאלות מנחות לשיחה:

- מדוע מנסה הילד להסתיר את הקושי שלו?
 - האם אתם מכירים קשיים הדומים לקושי של הילד בשיר?
 - אילו הוא לא היה צריך להסתיר את הקושי, האם היה לו קל יותר להתמודד איתו?
 - אילו הייתם במקום הילד, איך הייתם רוצים שהמורה והחברים יתנהגו איתכם?
- ב. כגירוי נוסף לשיחה על התמודדות עם קושי נפעיל דמיון מודרך. באמצעות הדמיון יערכו הילדים טיול דמיוני למקום שבו הם ניצבים בפני קשיים והאתגר להתמודד איתם.

הוראות לדמיון המודרך** (הרעיון וההוראות מעובדים על פי תכנית דוסו):

"היום, אני לוקחת אתכם אתי לטיול למערה סודית. קשה מאוד להיכנס למערה זו. כדי להיכנס למערה הזאת צריך למצוא את הפתח הסודי שלה. הרבה מחסומים חוסמים את הכניסה למערה אך מי שמצליח להיכנס אליה, מובטחת לו חוויה קסומה... המערה מלאה סודות... אוצרות רבים חבויים בה... הטיול בה מתאים לכל מי שחובב הפתעות והרפתקאות... כל אחד מכם יצטרך למצוא בעצמו את הפתח למערה... לא כל הפתחים של המערה מובילים לדלת הכניסה.

חלק מהפתחים מזויף... אתם מנסים לדחוף ולא מצליחים... מה אתם מרגישים?... על מה אתם חושבים?... אני שומעת שאתם לא מתייאשים ומנסים לחפש דרך אחרת... והנה עוד

* בנזימן ח' (1987).

** תכנית דוסו (1990).

סיכום

חלק מתהליך הלמידה הוא התמודדות עם קשיים. לפעמים קשה לנו בהתחלה ואז אנחנו מתגברים ומצליחים ולפעמים קשה וגם לא מצליחים. חשוב לנסות, ולהתאמן ולא נורא אם לא מצליחים. תמיד אפשר לנסות שוב, לבדוק אולי הפעם כן נצליח.. ואם רוצים תמיד אפשר לחדור ולהזכר בכל מה שאנחנו כבר יודעים ומצליחים.

חגית בנזימן
תרגיל קשה

מפגש 26 : המפתח הוא "אימון ועידוד"

לפעמים אנו זקוקים לכמה מילות עידוד, שיעזרו לנו להתמודד עם קושי. בפעילות זו יאספו הילדים מאגר של מילות עידוד, ילמדו להשתמש בהן ולהעניק אותן לאחרים בעת הצורך.

מהלך :

- א. המורה תבקש מהתלמידים למנות מילות עידוד המוכרות להם. מילות עידוד שקיבלו מאבא ואמא... ממורים... מחברים.... ומילות עידוד שהמציאו בעצמם.
- ב. בכיתה ישתפו התלמידים זה את זה במילות העידוד שנאמרו. המורה תרשום את המילים על הלוח.
- ג. ביחידות או בקבוצות יעצבו התלמידים מדבקות עידוד מהמילים שנאספו.
- ד. כל תלמיד יבחר מתוך המאגר מספר מילים המתאימות לו.

סיכום

עידוד הוא דרך להתמודד עם קושי. מילים, שמצליחות לעודד ילד אחד, לא תמיד מצליחות לעודד ילד אחר. לכל אחד אוסף מילות עידוד משלו. כדאי להכיר אותן ולהשתמש בהן בעת הצורך.